Stockholm, 23 juni 2022

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Transparency International Sverige

Remissyttrande över COM(2022) 177 final till Europaparlamentets och rådets direktiv om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten mot uppenbart ogrundade rättsprocesser och rättegångsmissbruk (strategiska rättsprocesser för att hindra offentlig debatt) (Ju2022/01690)

Övergripande synpunkt

TI Sverige välkomnar EU-kommissionens förslag till att motverka att de personer eller organisationer som deltar i den offentliga debatten tystas i syfte att inte ges möjlighet att utkräva transparens, integritet eller ansvar från ”resursstarka individer eller organisationer”.

Försök att förse journalister, visselblåsare, människorättsförsvarare eller civilsamhälles-organisationer med munkavle skadar, i förlängningen, medborgares förtroende för demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer.

Möjligheten för såväl individer som organisationer att verka i allmänhetens intresse, utan att bli föremål för munkavleprocesser, är avgörande för att minska risken för och förekomsten av korruption.

TI Sverige välkomnar att förslaget inkluderar skydd för EU-medborgare och civilsamhället mot munkavleprocesser som inleds i tredjeländer, exempelvis Storbritannien där flera uppmärksammade rättsfall har förekommit, bland annat gentemot svenska journalister.

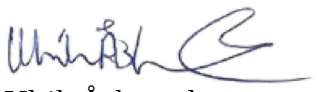
Förslag

Förslaget syftar till att ge domstolar effektiva verktyg att hantera munkavleprocesser och ge de som blir måltavlor förutsättningar att försvara sig. Det är särskilt viktigt att det i artikel 9, i vilken det föreskrivs att medlemsstaterna ska ge domstolar befogenhet att i ett tidigt skede fatta beslut om att helt eller delvis avvisa en talan som syftar till att hindra deltagande i den offentliga debatten med hänvisning till att den är uppenbart ogrundad, tydliggörs vad som är ”ett tidigt skede”. Det är av mindre betydelse att reglera hur beslutet fattas av domstolen – skyndsamheten är viktigare för att minimera skadan för den som utsätts för en munkavleprocess.

Vi välkomnar därför att artikel 12 kräver att medlemsstaterna ska säkerställa att en ansökan om avvisande i ett tidigt skede behandlas genom ett påskyndat förfarande. Ett påskyndat förfarande ser olika ut i olika medlemsstater och därför bör det i stället sättas en faktisk tidsfrist, som skulle kunna vara differentierad beroende på talans komplexitet.

Oaktat tidsutdräkten så är det viktigt att artikel 10 inte ändras utan att medlemsstaterna säkerställer att målet vilandeförklaras fram till dess att ett slutligt beslut har fattats om ansökan.

Definitionerna i artikel 3 bör ses över och tillföras ytterligare exempel, även om exemplen vad gäller frågor av allmänintresse ej anses uttömmande. Förslagsvis bör ”maktmissbruk” alt. ”trolöshet mot huvudman” tas med i anslutning till ”korruption” liksom ”penningtvätt” i anslutning till ”bedrägerier”.

Ulrik Åshuvud
Ordförande
Transparency International Sverige

Lotta Rydström
Exekutivsekreterare
Transparency International Sverige